

TIDNING FÖR SVENSKARNA I ESTLAND

Sjunde årg.

N° 22

Prenumerationspris:

Helt år Emk. 200:-
1/2 " " 100:-

I Sverige:

Helt år .. Kr. 4:-
1/2 " .. " 2:-

I Finland:

Helt år Fmk. 30:-
1/2 " " 15:-

Utkommer
alla onsdagar

Utgivare:

Svenska Folkförbundet

Redaktör: N. Blees

Riddaregat. 9, Reval. ☉

Annonspris:

2 mark per mm.

I Sverige:

5 öre per mm.

I Finland:

30 penni per mm.

För annons, som införes

10 eller flere ggr räknas 20% rabatt.

18 juni

1924

Från Runö.

Under hela vintern och sent ut på våren har Runö varit avstängt från yttervärlden. Läroböcker och kartor, som amanuens Klein på hösten sänt från Stockholm hunno icke fram till Arensburg före den sista höstbåtens avgång till Runö. Hela vintern har man i skolan fått nöja sig med få böcker. Den energiske pastorn, herr G. Schantz, som samtidigt tjänstgör som lärare, läkare, och rådgivare i allt, allt därute, skildrar sina erfarenheter och verksamheten på Runö i tvenne intresanta privatbrev till redaktionen. Pastor Schantz säger bl. a.: „Det gamla estlandssvenska trädet måste bevaras och förädlas ur dess egen stam“. Man får icke hugga bort det gamla och plantera ett nytt, tycker herr S., utan vi behöva en estlandssvensk kultur, som växer fram ur egen mark — den skall vårdas. Vi tillåta oss citera följande ur pastor G. Schantz' brev:

„Under den gångna vintern har jag haft ett tungt arbete, vilket utomstående nog hava svårt att sätta sig in i med tanke på denna lilla obetydliga församling. Skola har jag haft alla dagar

utom lördagen från kl. 9 till 4 med 1 tim. middagsrast. Dessutom 2 gånger nattvardsbarn samt varje onsdag bibelförklaring med bön och varannan fredag sångövning. Därtill kommer så min prästerliga gärning i kyrka och bland sjuka, läkarvård och råd i alla både möjliga och omöjliga ting. Alla uppsats-, välskrivnings-, rättskrivnings- och räkningsuppgifter har jag mestadels måst rätta under de sena kvällstunderna eller tidiga morgonstuderna, ty under eftermiddagarna lämnar mig ingen i fred. 44 skolbarn har jag, och så många ha aldrig förr varit på Runö. Då mina efterlängttade skolböcker icke hunno fram, har jag måst samla ihop allt gammalt. Inga kartor, ingen åskådningsmaterieell fanns, men har jag som gammal god tecknare till en del ersatt allt detta. Med kritan i handen och ständigt utgående från att genom en levande framställning söka fånga barnens intresse, kan jag med glädje säga, att det med Guds hjälp gått framåt.

Ännu en sak i all korthet. Vad som fordras av de rikssvenskar, som komma hit med ljusa ideella framtidsplaner, ja vad som fordras av oss alla estlandssvenska

ledare här, det är — energi och seghet, manligt allvar och kraft, ett aldrig svikande tålamod och ett aldrig svikande hopp. Man kan aldrig så sockerbeter på nyss uppbruten mark — däri ligger hemligheten i ett framgångsrikt arbete här. Jag har ej kommit hit på sommarnöje, jag har kommit hit för att arbeta. Och arbete är icke ord — därav ha vi tillräckligt i vår tid — nej, det är handling, det är gärning, det är föredöme. Det gamla estlandssvenska trädet måste bevaras och förädlas ur dess egen stam, det är min åsikt. Att hugga det gamla bort och i stället plantera ett nytt och gödsla och ansa det efter alla konstens regler kan nog vara en välsignad sak, men att man så ofta misslyckats tyder nog därpå, att man föga eller intet tagit jordens bärkraft och klimatets nickfullhet närmare i betraktande. Ty antingen växer trädet upp med sirlig och rak stam, men faller omkull vid första allvarliga storm, eller växer det ut, blir omfångsrikt och skönt i yttre hänseende, men inuti är det ihåligt och maskstunget. Vi hava i Sve-

rige många bevis på detta. Till och med det i så många hänseenden välsignelsebringande laga skiftet av byarna har visat sig på flera orter vara likt ett sådant ruttet träd. Det är ej t. ex. en tillfällighet som gjort att det så initiativrika tyska folket bibehållit byalaget i Bayern m. fl. orter. — Att flytta den nordsvenska hästen till Skåne och den skånska till Nordsverige skulle betyda bådas undergång. Nej, vad vi behöva, vi estlandssvenskar, det är ej en rikssvensk kultur tagen som schablon eller norm — utan svensk kultur, eller ännu bättre en estlandssvensk kultur, som växer upp ur egen mark.“

Fata morgana.

Med hänsyftning på tiden närmast före krigsåren 1914—1918.

Av E. W. Smith.

En gång jag drömde det var
frid på jorden.
Att evig fred, varom profeter
spådde
en gång i tiden skulle komma,
rådde
i världen all, i Södern som i Nor-
den.
„Ej krig det blir! Den tiden slut
är vorden,
då Europas folk krigsdansen
trådde.
Vi lyckats väl, vad man ej förr
förmådde,
med fredens sak“. Man hörde
titt de orden.
Det var en fredsdröm, ett fata
morgana,
som hägrade för fredens vänners
skara —
men kriget kom, helt fruktansvärt
att skåda,
och gick sin hemska, blodbestänk-
ta bana.
Men freden dock, hur långt den
än syns vara
i fjärran, skall till slut på jorden
råda.

Skolan och allmänheten.

Skolans uppgift är icke att blott och bart giva sina elever ett större eller mindre mått av kunskaper, nödvändiga för det vardagliga livet. Den vill på samma gång odla även de övriga själsegenskaperna, närmare uttryckt, lägga an på hjärtats bildning, den att dana de unga till goda och rättänkande människor samt dessutom giva dem det nödvändigaste i hyvning, konsten att uppföra sig mera vårdat och artigt och detta icke bara i skolan och mot skolans lärare utan mot alla människor och särskilt mot äldre och gamla. Ty, märk väl, den sanna bildningen består icke allenast i ägandet av kunskaper, det är bara en sida av begreppet bildning. Många lärda kunna uppföra sig mycket obildat och således även vara obildade. Hjärtats bildning, för vilket mål även kristendomen arbetar, samt hyvningen, konsten att på ett tilldragande sätt umgås med folk, äro lika betydelsefulla faktorer i begreppet bildning.

Vi äro således överens om, att skolan har även andra uppgifter än att bibringa vetande och kunskaper. Och i allmänhet fordrar man även mera än kunskaper. Uppföra sig skolbarn opassande, vare det sig i skolan, på vägen till och från densamma eller hemma i byn, nog skyller man då, och det med all rätt på skolan och lärarne: „Vad ha de hört och fått höra i skolan, vilket föredöme ha de fått av sina lärare, då de ej uppföra sig bättre än så?“ så undras det.

Som sagt, skolan och läraren äro i detta fall nog icke utan sin stora skuld, men även hemmen och de äldre kunna icke fritaga sig allt ansvar. Även härvidlag borde man hjälpas åt. Men ofta är det så, att hemmen och de äldre, kanske nog omedvetande, nedriva vad med mycket arbete och besvär åstad-

kommits i skolan. Ett exempel bara ur högen: I skolan inpräntas nödvändigheten av att barn skola hälsa på äldre, gossarna lyfta på mössan, flickorna niga. Barnen göra det i allmänhet även ganska snart och villigt, men snart nog får man höra klagomål, att barn i den och den skolan och från den och den byn inte hälsa på folk. Vid anställt förhör med de små syndarne är det ej ovanligt få höra dessa be-
dyra, att vi hälsa nog, men de äldre ta ej emot hälsningen, de skratta åt oss 'o.s.v. Ja, mer än en gång får man höra de bittraste klagomål över, hur de små sårats av äldre, och detta på ett sätt, som ej tål omnämnande. Ha de gång på gång således icke fått sina hälsningar besvarade eller sett sina bemödanden, bemötta med t. o. m. oartigheter, undra sedan på, att de ej vill hälsa mera.

Ett annat exempel. Man inpräntar i skolan nödvändigheten av att hedra annans hem med att vid inträde dit taga av sig huvudbonaden. Men huru ofta få de se äldre göra det? Den pojken, som efter 4 års skolbesök ändå äter med mössan på huvudet och det t. o. m. vid främmande bord, låt vara som „opasiar“ vid bröllop, han har kanske sett även andra göra så? Många förhållningsregler, som skolan försökt giva små elever, komma till användning endast i skolan, betraktas som nödvändiga endast där. Hemma och ute och efter slutad skolgång är man befriad från dessa tvång.

Våra stamfränder i Sverige och Finland kallas för „Nordens fransmän“ för deras artighets skull. Dessa av oss, som varit i Sverige och Finland, veta, att det är sant. Artighet och tacksamhet på varje steg, varje vändning. Det har blivit en naturlig vana för dem, ett behov mottaga och bevisa artighet. Och då vi kommit i beröring med dessa våra stamfränder, ha vi mer än an-

nars känt vår efterblivenhet och bortkommenhet. Vi ha förstått, att artighetsbevis ej äro att betrakta som utslag av den underordnades kryperi för den överordnade, något som nog gått oss äldre härute i blodet, tack vare vårt olyckliga förflutna. Nej, artighet, tillmötesgående, hjälpsamhet mot den ringe och svagare och mot kvinnan, dessa egenskaper känneteckna den verkligt frie mannen, äro dennes adelsmärken.—

Med dessa våra kulturellt högstående stamfränders exempel för ögonen, måste vi alla, var i sin stad, försöka hjälpas åt, lärare och äldre, skola och hem, att komma detta mål närmare, ty artighet, belevnhet och hyvsning bidra till att göra tillvaron ljusare och angenämare och åsamka vi oss därigenom även sympati.

Joel Nyman.

Gåvor.

Genom Svenske Ministern U. T. Undèn, Riga, och professor Helge Kjellin, Dorpat, har Svenska Odlingens Vänner fått mottaga 300 svenska kronor för inträttande av en sommarbarnkoloni å Birkas folkhögskola för fattiga estlandssvenska stadsbarn under innevarande år. En sådan sommarbarnkoloni har länge varit av behovet påkallad, men i brist på medel har idén icke kunnat bli verklighet. Genom den vackra hjälpen kan nu planen angående kolnin redan i år realiseras.

Här uttalas ett varmt tack till såväl givare som även medverkare till den välbehövlige gåvans åstadkommande.

„J. Ö.“ har till S. O. V:s folkskolefond donerat 10.000 Emk. för anskaffande av undervisningsmaterie till de mest behövande svenska folkskolorna. För den vackra gåvan frambares härmed ett varmt tack till den gode givaren!

Till Birkas folkhögskola. Genom kapt. C. A. Wulff, Stockholm, 3 kolly filter för internatet.

Genom prof., Fil. Dr. G. Timberg, Ultuna, 3 paket goda böcker angående jordbruk och i samband därmed stående saker.

För dessa gåvor uttalas härmed ett hjärtligt tack till goda givare och initiativtagare.

Reval.

Svenska skolan utdimittrade i år för andra gången en liten grupp elever, som avslutat skolans 6-åriga kurs. Det var Alma Brun, Edit Holm, Emil Markus, Stig Åsberg och Adolf Berg, som i år slutade skolan. Avslutningen ägde rum fredagen den 6 juni. Tisdagen den 3 dennes hade skolan utställning av elevarbeten: teckningar, handarbeten samt skriftliga arbeten. Det var synnerligen fina saker man denna gång kunde visa allmänheten. Skada bara, att många föräldrar icke kommo och sågo på sina barns arbeten. Man måste verkligen beundra de smås praktiska färdigheter, och i detta fall torde nog svenska skolan kunna tävla med de flesta andra skolor på samma stadium.

Mätte nu bara skolan omfattas med mera intresse än vad hittills varit fallet! Den är värd bättre omvårdnad. Den vill rädda Revals svensktalande barn och ungdom åt svenskheten.

Birkas folkhögskola.

Årets stipendium Mk. 860 ur Kihlbergiska fonden, som enligt donators bestämmelse skall tilldelas „manlig elev av svensk nationalitet vid Birkas svenska folkhögskola, som under genomgången utbildningskurs visat håg och fallenhet i främsta rummet för jordbruksarbete och i andra hand för de övriga göromål och läroämnena, som före-

Under sommarmånaderna utgives tidningen varannan vecka med dubbelnummer. Nästa dubbelnummer utkommer onsdagen den 2 juli.

komma vid folkhögskolan“, tilldelades i år Rudolf Schönberg från Spithamn.

Borrby.

Den 29 maj eftermiddagen hade man utställning här i skolan. Här kunde man beskåda elevernas arbeten, förfärdigade under läsåret. Det var högst intressant för eleverna själva att betrakta och bedöma kamraternas arbeten och jämföra dem med sina egna. Utställningen besöktes av förra elever och även av äldre folk. Det var nog en nyhet härstädes.

Den 31 maj ägde skolavslutningen rum; Skolsalen var festligt prydd med blommor och björklöv. Även gatan hade fått litet av det sköna. Tal höllos av lärarne, varefter betygen utdelades. Följande elever erhöles avgångsbetyg från 4-de klassen: M. Alkvist, A. Byman, L. Byman, A. Björkman, G. Grönman, L. Gäddman, G. Kornblom, A. Kornblom, Hans Lilja och J. A. Sjöström.

A. V.

S. O. V.:s ständiga medlemmar.

Som bekant har föreningen S. O. V. fattat beslut, att medlemmar, som på en gång till kassan inbetala 10.000 Emk., kallas till ständiga medlemmar.

Till ständig medlem kallas härmed herr Johannes Öhrn, härstädes.

Inrikes.

Riksdagen upptog sitt arbete efter pingstferierna torsdagen den 12 juni. Alla folkrepresentanter hade visserligen icke

under de första dagarna infunnit sig från landet, där det f. n. är mycket trevligare än inne i riksdagssalen på Dom-berget, men de uteblivnas antal var icke så stort att arbetet därav blev förhindrat. På första sessionen föredrog finansminister O. Strandmann regeringens reformförslag för Estlands bank. Detta projekt innehöll 12 punkter. Riksdagen åhörde lugnt finansministerns tal och ingen annan talare anmälde sig. Folkrepresentanten J. Kukk (arbetarpartist) har sedan framkommit med ett nytt förslag beträffande avslutande av kontrakt, vilket förslag kullkastar finansministerns plan att vid penningavtal lägga guldmarken till grund. Herr Kukk visar, att förfaringsättet att lägga guldmarken till grund vid t. ex. uppgörande av kontrakt kan ha menliga följder för den estniska marken, då dess kurs är vacklande och den ena parten härigenom alltid då utbetalningen efter en viss termins slut skall ske måste bli lidande. Regeringens reformprojekt tycks icke godkännas ens av medlemmar inom det parti, till vilket finansministern hör. — Tidningarna, isynnerhet högertidningarna, äro mycket upprörda över, att det lån som staten begärt av svenska rageringen och som Sverige gått in på, ännu icke kunnat förverkligas. Hela saken håller på att stranda — som man tror — på förre ägarens till godset Kolk, greve Stenbocks, inblandning. Greve Stenbock är svensk undersåte och han synes ha inverkat på svenska regeringen att som villkor för lånets beviljande fordra nämnda

gods jämte dess skogs återlämnande till förre ägaren eller också egendomens utbetalande. Greve Stenbock begär 80 miljoner för sitt gods. Man vet icke vilka underhandlingar svenska och estniska regeringarna emellan föras, men så mycket är klart, att godset Kolk, som redan varit planerat till styckning, tills vidare icke kommer att styckas.

Den 14 juni öppnades den estniska messan, den s. k. estniska veckan. Den kommer att pågå till den 25 dennes. Det är huvudsakligen landets egna industrialster, som representeras på denna utställning. Endast inhemska varor få utställas i affärer. Man måste säga, att Estland gjort goda framsteg på industrins område, så att landet snart kan undvara utländska artiklar. Den nu pågående utställningen vill på sitt sätt befrämja den unga statens inhemska industri.

Utlandet.

I Frankrike segrade västern vid deputeradekammarvalen den 11 maj och det hade till följd, såsom var att förutse, president Millerands avgång. Till hans efterträdare valdes Doumergue. Den nya regeringen med Herriot som premierminister är också redan bildad. Herriot kommer att avlägga ett besök i London för att sammanträffa med Macdonald.

I Tyskland gav riksdagen den 6 juni sitt erkännande åt regeringen Marx. Det väntas bli nya strider i riksdagen i slutet av juni eller början av juli, då

de sakkunnigas förslag kommer till behandling.

Ställningen i Italien är synnerligen bra. Regering och parlament arbeta i god samsja gemensamt för landets väl. Den 9 juni gav parlamentet med övervägande majoritet regeringen sitt erkännande.

I Nordslavien och Grekland råder det regeringskriser. I Japan har krisen bilagts. Kabinettet Kato har trätt i Kijuras ställe.

I Albanien har det utbrutit revolution. Regeringen har tvingats med vapen att avgå och motståndarne ha tagit makten i sina händer.

Kyrkliga meddelanden

St. Mikaelsskyrkan. Söndagen den 22 juni kl. 1/211 f. m. gudtjänst med nattvardsgång. Kyrkoherde Erik Petzäll.

Sport.

Uruguay fotbollsegrare i Parisolympiaden. Finalkampen mellan Uruguay och Schweiz blev utkampad i Paris och segrade Uruguay med 3:0. Alltså står Uruguay på 1., Schweiz på 2., och Sverige på 3. platsen i detta års olympiad.

I april 1924 reste det uruguayiska manskapet till Europa. I Spanien spelade de och vunno 9 matcher. En sådan rekord har hittills icke ännu förekommit.

Fotbollmatschen mellan länderna Irland — Estland ägde rum den 3 juni i Paris och slutade med irländarnas seger 3:1. Egyptiska prinsen Jusuf Mohamed hade vänligt åtagit sig att vara skiljedomare. Båda linjemännen voro också egyptier.

På resan från Paris hem spelade vårt estniska fotbollsmanskap mot holländarne i Rotterdam. Holländarna vunno matschen med 6:1.

I Bremen ägde också en fothollstävling rum och förlorade vårt manskap med resultatet 2:1.

Ärade prenumeranter uppmanas vänligen insända

prenumerationsavgifterna

för andra halvåret ävensom de ännu obetalda avgifterna för första halvåret.

Dr. Lydia Risenkampff-Lindström

läkare för lung- och
invärtes sjukdomar.

Mottagning dagligen 12—1, 4—5

Lergatan 16 (Säue tän. 16).

HAPSAL.